

Försvarshögskolan

Självständigt arbete (30 hp)

Författare		Program/Kurs
Leif Saurow		HOP SA 2024
Handledare		Antal ord: 9968
Jan Ångström		Kurskod
		2UK023
Operativ logistik i svenska försvaret; En narrativ utmaning		
<p>ABSTRACT: Since the Swedish Armed Forces have launched several policy documents related to logistics between the years 2016 - 2023, it is within this time period that this study perceives turbulence and uncertainty among personnel and within the organization. The purpose of this study is to, based on the narratives of these different official policy documents, examine what underlying causes may be behind this turbulence and uncertainty. These different narratives will be analyzed with a qualitative method called Narrative Policy Framework, and thereafter an overarching narrative regarding operational logistics will be discerned for that time period. These narratives are then evaluated against the criteria set by Freedman for narratives, and in the final step, they are assessed against the criteria for operational logistics according to Kress. This study contributes to the academic discussion by adding the use of Narrative Policy Framework to better understand the importance of a coherent narrative in official policy documents within the Swedish Defense Force.</p>		
Nyckelord: Operativ logistik, logistikledning, narrativ, Narrative Policy Framework		

Innehåll

1. INLEDNING	4
1.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING.....	4
1.1.1 Syfte.....	4
1.1.2 Forskningsfråga.....	5
1.2 AVGRÄNSNINGAR.....	5
1.3 FORSKNINGSÖVERSIKT.....	5
1.3.1 Operativ logistik.....	5
1.3.2 Narrativ i policys.....	8
1.4 SAMMANFATTNING.....	8
1.5 FORSKNINGSLUCKA OCH BIDRAG.....	9
2. TEORETISKT RAMVERK	10
2.1 NARRATIV.....	10
2.2 OPERATIV LOGISTIK.....	11
3. METOD	13
3.1 METOD FÖR DATAINSAMLING OCH DATAANALYS.....	13
3.2 NARRATIV ANALYS.....	14
3.2.1 Analytisk ramverk.....	15
3.2.2 Tillämpning och operationalisering.....	15
3.3 KRITISK REFLEKTION.....	16
3.3.1 Alternativ metod.....	16
3.4 ETISKT ÖVERVÄGANDE.....	17
4. ANALYS OCH RESULTAT	18
4.1 LOGISTIK FÖR HÖGRE FÖRSVARBEREDSKAP (LFHF 2016).....	18
4.1.1 Aktörer.....	18
4.1.2 Scen.....	18
4.1.3 Händelse/konflikt.....	18
4.1.4 Upplösning.....	19
4.2 DOKTRIN FÖR GEMENSAMMA OPERATIONER 2020 (DGO).....	19
4.2.1 Aktörer.....	19
4.2.2 Scen.....	20
4.2.3 Händelse/konflikt.....	20
4.2.4 Upplösning.....	20
4.2.5 Tema.....	21
4.3 FM LOGISTIKKONCEPT (2021).....	21
4.3.1 Aktörer.....	21
4.3.2 Scen.....	21
4.3.3 Händelse/konflikt.....	22
4.3.4 Upplösning.....	22
4.3.5 Tema.....	23
4.4 LOGISTIKUTVECKLINGSPLAN 2022 (LUP).....	23

4.4.1 Aktörer	23
4.4.2 Scen.....	23
4.4.3 Händelse/konflikt.....	24
4.4.4 Upplösning.....	24
4.4.5 Tema.....	24
4.5 DOKTRINTILLÄGG LOGISTIK 2023 (DTLG LOG)	25
4.5.1 Aktörer	25
4.5.2 Scen.....	25
4.5.3 Händelse/konflikt.....	25
4.5.4 Upplösning.....	26
4.5.5 Tema.....	26
4.6 ÖVERGRIPANDE NARRATIV OCH UNDERLIGGANDE TEMAN	27
4.7 RESULTATDISKUSSION.....	28
5. SLUTSATSER OCH VIDARE FORSKNING.....	32
5.1 SLUTSATSER.....	32
5.1.1 Vidare forskning.....	33
5.2 AVSLUTNING.....	33
LITTERATUR OCH REFERENSFÖRTECKNING	34

1. Inledning

Försvarmaktens främsta mål under försvarsinriktningsperioden 2021–2025 är att öka den operativa förmågan (Försvarsdepartementet 2020, s.88). Införandet av konceptet *Ledning för ett starkare försvar* (LFSF) vid årsskiftet 2018/2019 innebar en omstrukturering som inkluderade skapandet av försvarsgrenar (tidigare stridskrafterna) armén, marinen och flygvapnet. Dessa fick ökat ansvar och tilldelades mer resurser, särskilt inom logistikområdet (Försvarmakten 2018, s.5)

LFSF innefattar de åtgärder som Försvarmakten genomför för att implementera rekommendationerna från Försvarmaktens ledningsutredning och för att hantera de konsekvenser som framkommit i utredningen *Logistik för högre försvarsberedskap*. Regeringen initierade denna utredning för att granska försörjningen av materiel och logistik inom Försvarmakten. Målet var att lämna förslag på hur den operativa förmågan kan stärkas och hur logistiken kan organiseras för att stödja detta (SOU 2016:88, s.11).

1.1 Syfte och frågeställning

Försvarmakten har tydligt pekat på att logistiken måste bli mer effektiv i sin ledning för att kunna stödja de stridande förbanden mer ändamålsenligt vilket ÖB poängterar i sitt råd till regeringen ”I perioden överses införandet av central logistikledning och regionala logistikledningar i syfte att öka förmågan till samordning och ledning av logistiken” (Försvarmakten 2023b, bilaga 2, s.27). Denna uppsats vill uppmärksamma problematiken med att det ännu inte finns ett helt färdigt koncept för svensk operativ logistik där Försvarmakten prövar sig fram genom övningar på olika nivåer och i olika kontexter. Författaren har själv upplevt konsekvenser av detta exempelvis att personal blir osäkra på hur de ska agera, att orderverk på taktisk nivå släpar och att beställningsförändring av varor och tjänster inom logistik blir tillfälliga lösningar och inte en rutin såsom det borde vara. Till detta ska läggas ett besvärligt säkerhetspolitiskt omvärldsläge och en omställning till medlemskapet i Nato vilket i sig orsakar turbulens. Kravet och förväntningarna på att den svenska militära logistiken ska leverera operativ effekt är tydlig (Försvarmakten 2022b, Försvarmakten 2023d).

1.1.1 Syfte

Då Försvarmakten har lanserat flera policydokument som berör logistiken sedan 2016 så är det inom den tidsperioden som författaren uppfattar att det uppstår turbulens hos personal och

organisation och syftet med denna uppsats är att utifrån de olika dokumentens narrativ undersöka vad i narrativen som kan bidra till denna turbulens och därigenom påverka svensk operativ logistikförmåga. Del av turbulensen är också ett resultat av alla de förändringar som har skett, eller är föreslagna att ske, på grund utav av de förändrade förutsättningarna som beskrivs ovan.

De mest tongivande policydokumenten som direkt berör logistiken under tidsperioden är Logistik för högre försvarsberedskap 2016, Doktrin för gemensamma operationer 2020, Logistikkoncept 2021, Logistikutvecklingsplan 2022 samt Doktrintillägg Logistik 2023.

1.1.2 Forskningsfråga

På vilket, om något, sätt påverkas den operativa logistikförmågan i Försvarsmakten av narrativen i officiella policydokument sedan 2016?

1.2 Avgränsningar

Med hänsyn till uppsatsens omfattning avgränsas det undersökta materialet till publicerade underlag för perioden 2016 – 2023. Uppsatsen kommer inte att belysa den civila logistiken något förutom om den inte direkt berör den militära. Då analyserade policydokument är framtagna för att användas under insatser i fred, höjd beredskap och i krig så omfattar denna uppsats samma konfliktskala.

1.3 Forskningsöversikt

1.3.1 Operativ logistik

Martin van Creveld (2004, s.1–2) är en av de första personerna i modern tid som noggrant undersöker logistikens betydelse för krigföringen. I sitt klassiska verk *Supplying War*, publicerat för första gången 1977, genomför han en omfattande studie uppdelad i olika tidsepoker. Här dras skiljelinjerna vid betydande och omvälvande förändringar i förutsättningarna för logistiken. Van Creveld noterar att trots det stora antalet studier som behandlar olika aspekter av krigföring genom historien, är logistikens roll fortfarande förvånansvärt outforskad. Även om det ofta påpekas att logistik spelar en avgörande roll eller att det har varit ett stort problem i specifika kampanjer, har ingen forskare hittills ägnat sig åt att systematiskt undersöka dess omfattning eller innebörd.

Van Creveld drar slutsatsen att många av de tidigare konklusionerna om logistik har varit delvis felaktiga. Till exempel visade det sig att järnvägen inte hade så stor betydelse för truppernas försörjning och endast hade en begränsad inverkan på den logistiska räckvidden.

Införandet av tekniskt mer avancerade transportmedel, såsom lastbilar, ökade snarare komplexiteten i underhållet. Dessutom ökade inte verkningsgraden i proportion till vad befälhavarna kunde utvinna från sina logistiktrupper (van Creveld 2004, s.231–235).

En annan person som har tittat på olika historiska fall för att dra slutsatser är den brittiska generalen Julian Thompsson som främst utforskat olika logistikprinciper. Thomson framhåller att det har funnits principer för taktik och strategi under lång tid, men att logistikområdet har varit förbisett, vilket tyder på att det är dåligt utforskat (Thomson 1991, s.3–7). Thompssons forskning presenterar fall som stöder hans grundläggande tes om att krigets utfall hänger på hur logistiken fungerar. Dock är fallen valda med fokus på logistikens stora påverkan, vilket kan utgöra en utmaning när det gäller att bevisa tesens allmängiltighet (Ibid, s.sxi-xvi).

Thompsson (s.340–342) strävar efter att belysa logistikens betydelse för framtida konflikter. Han pekar på en potentiell risk för framtida logistikkoncept som bygger på "Just-In-Time," där logistiska resurser minimeras av ekonomiska skäl. En sådan inriktning kan vara katastrofal när det gäller att möta överraskningar och upprätthålla beredskap.

Ingen av dessa forskare tar specifikt upp den operativa logistiken, möjligen så berörs den operativa nivån i historiska fall men fokus ligger på den strategiska och taktiska nivåns logistik. Den amerikanska generalen i marinkåren, James Brabham, skrev 1994 en artikel som mer specifikt drar slutsatser kring den operativa logistiken.

Han menar att de strategiska och taktiska aspekterna av logistik i marinkåren är väletablerade och formella riktlinjer finns men att logistikens operativa nivå och hur marinkårssoldater arbetar på denna nivå är mindre väldefinierad. Det är nämligen just på operativ nivå som den industriella kraften i USA:s strategiska logistikinfrastruktur omvandlas till stridskrafts-multiplikatorn för manöverförbanden och häri ligger den största utmaningen (Brabham 1994, s.26).

Brabham tar sin utgångspunkt i de betydande logistiska utmaningarna med operationerna Desert Shield och Desert Storm som gav en utmärkt bakgrund för att ta fram en enkel metod för att hjälpa marinkåren att planera för logistik på operativ nivå (Brabham 1994, s.27).

En mer samtida aspekt av logistiken belyses av det pågående kriget i Ukraina som analyseras i en artikel författad av Skoglund m.fl. ifrån 2022. Enligt deras analys var logistiken för de ryska övningar som föregick invasionen endast delvis samordnad med planeringen av själva invasionen. Den begränsade tiden mellan övningarna och invasionen medförde att nödvändigt underhåll prioriterades bort vilket minskade den operativa tillgängligheten. De menar också

att efter invasionen kan plundringen av den civila infrastrukturen i Ukraina ses som en indikation på att försörjningen inte levererades i den omfattning som krävdes för en militär kampanj som varade längre än några dagar (Skoglund et al. 2022, s.107).

De noterar också att den ryska operativa logistiken inte är helt integrerad i planeringsprocessen utan istället verkar logistikplanering ske efter att operationsplanen redan är fastställd. Det verkar som att det inte är logistikerns ansvar att ifrågasätta genomförbarheten av en operationsplan, vilket innebär att en rysk logistikchef sällan skulle ingripa för att påpeka eventuella logistiska utmaningar. Som en följd av detta tar det längre tid att lösa eventuella operativa brister som uppstår på grund av logistiska hinder, jämfört med en mer flexibel logistiklösning. De ryska logistikerna visade sin grundläggande förmåga att försörja styrkorna under de momentvisa, regisserade, övningarna före kriget. Å andra sidan visar den omfattande artillerianvändningen i de östra och södra delarna av Ukraina att den ryska logistiken fortfarande kan stödja en operation av det kalla krigets modell, med massiv användning av artilleri och omfattande distribution av ammunition via järnväg som ligger förhållandevis nära slutanvändaren. När kraven förändrades i takt med att den initiala planen med att erövra Kiev misslyckades saknade dock logistiken den flexibilitet som krävdes för att anpassa sig till dessa förändringar (Ibid, s.108).

En artikel tar även den upp det ryska logistiska problemen i Ukraina. Där belyses hur den ryska doktrinen påverkar hur armén är organiserad med allt för få stödtrupper och att logistiken är väldigt beroende av järnväg och dess knutpunkter för att kunna försörja invasionsstyrkan. Denna logistiska lösning har även fått andra konsekvenser, som att det inte finns tillräckligt med lastbilar i organisationen för att lösa försörjningen av frontförbanden effektivt. Caron menar att det är Rysslands militära doktrin avseende logistik som är det som i slutändan dikterar den militära strategin, och operativa beslut, vilket gör den väldigt förutsägbar och sårbar (Caron 2023, s.296–299). Artikelns slutsatser påvisar betydelsen av hur en doktrin är utformad och hur den implementeras i en organisation och slutsatserna rimmar väl med vad Skoglund et al. (2022) skrev om Rysslands mindre flexibla lösningar, t.ex. om järnvägens betydelse för armén. Van Crevelds påstående att järnvägens betydelse för logistiken är överskattad verkar just i kriget i Ukraina inte vara gällande.

Forskaren Moshe Kress identifierar sju principer som bör användas vid utveckling och utvärdering av logistikkoncept för att optimera dem. Genom att tillämpa dessa principer förbättras den operativa logistiken och möjliggör en smidig övergång från strategisk till taktisk logistik, vilket ofta stöds av moderna ledningssystem. Hans forskning har haft, och

fortsätter att ha, en betydande inverkan och används regelbundet av logistikere, forskare och befälhavare runt om i världen (Kress 2016, s. 19–26). Då Kress mer tydligt än andra har sin utgångspunkt i optimering av logistiken på operativ nivå så har jag valt hans principer för att besvara del av forskningsfrågan. Dessa principer går igenom mer utförligt under kapitel 2.

1.3.2 Narrativ i policys

Undersökningar om berättelsers natur har expanderat från humaniora och konstvetenskap till andra forskningsområden. Ändå är empiriskt driven narrativ forskning inom policystudier fortfarande i sin linda. Från 2010 har Narrative Policy Framework (NPF) erbjudit en strukturerad metod för att analysera narrativens betydelse i officiella policys, inklusive doktriner (Schlaufer et al., 2022, s.250). NPF är en teoretisk ram som definierar typiska begrepp och hypoteser för studier av narrativ inom policys och erbjuder riktlinjer för att genomföra empirisk forskning om hur dessa berättelser påverkar (Shanahan et al., 2018, s.343).

Eftersom militära operationer alltid bör vara knuten till en policy eller något högre mål är det lämpligt att militära planerare bör känna till att det finns ett teoretiskt ramverk som är knutet till policys som benämns NPF. Den ger en metod som kan integreras i planeringsprocessen för doktriner som en del av den operationella utformningen för att förbättra användningen av information som en gemensam funktion genom att förstå narrativ (Lawniczak, 2023 s.21). På samma sätt som det finns specialister inom områden som operationer, personal och logistik, behöver även planerare och befälhavare verktyg för att förstå och mer effektivt integrera information – i form av narrativ – i verksamheten. NPF tillhandahåller ett ramverk för att analysera narrativ och kan erbjuda betydelsefulla processer som kan inkorporeras i den bredare militära planeringsprocessen (Ibid, s.23). Att tillämpa NPF för att noggrant granska både vänliga och fientliga narrativ kan vara lika betydelsefullt som att utföra en tyngdpunktsanalys, fastställa mål eller genomföra en systemanalys av relevanta aktörer. I verkligheten kan det visa sig att narrativet, oavsett nivå, utgör själva tyngdpunkten eller en kritisk sårbarhet (Ibid, s.26).

1.4 Sammanfattning

Bristen på omfattande forskning kring logistikens relevans på både strategisk och operativ nivå diskuteras i såväl äldre som mer modern litteratur. En del av de publicerade böcker och artiklar som återfinns här bygger på expeditionär krigföring och att kontexten i övrigt inte behandlar ett konventionellt krig mellan stater.

1.5 Forskningslucka och bidrag

Forskningsöversikten påvisar inte huruvida en stats eller en myndighets narrativ i officiella policydokument påverkar den militära logistikförmågan och en specifik tillämpning av NPF har inte heller kunnat upptäckas inom uppsatsens forskningsområde.

Därvid kan det sägas att en forskningslucka inom området har upptäckts.

Det inomvetenskapliga bidraget från denna uppsats är att med hjälp av det teoretiska ramverket NPF så utvidgas krigsvetenskapens forskningsområde för att visa hur narrativ formar sig inom logistikområdet, och därmed belyser dess påverkan på logistikens effektivitet.

Det utomvetenskapliga bidraget fokuserar på att öka Försvarmaktens medvetenhet om narrativets betydelse i officiella policys och doktriner för att uppnå ökad operativ effektivitet, särskilt inom den militära logistiken.

2. Teoretiskt ramverk

För att besvara forskningsfrågan så kommer jag att ta stöd av två olika teoretiska ramverk. Ett är vinklat gentemot själva narrativen i policydokumenten och det andra ramverket är mot den operativa logistiken med syftet att utröna hur den påverkas i sin effektivitet beroende på gällande narrativ.

2.1 Narrativ

Berättelser och historier, även kända som narrativ, fungerar som beskrivningar av sammanhang där människor lever och där verkligheten gestaltas. Dessa narrativ hjälper oss att förstå världen omkring oss och hur vi ska relatera till den. Den som konstruerar och lyckas nå ut med ett narrativ har makt att påverka sin omgivning. Traditionellt sett har narrativ använts inom humaniora för att beskriva och förstå begrepp, medan metoder inom samhällsvetenskap mer liknar de inom naturvetenskapen, vilka syftar till att förklara samband. Narrativ har regelbundet beskrivits som en metod för att representera och förmedla social och historisk kunskap och Somers identifierar fyra centrala aspekter inom narrativa studier som är av betydelse för forskning inom samhällsvetenskapen. Dessa inkluderar (1) sambandet mellan olika element i berättelsen, (2) kausal kedja i berättelsen, (3) valet av händelser samt (4) tidsliga, sekventiella och rumsliga aspekter (Somers, 1994, s.614–616).

Annick Wibben har studerat narrativ inom säkerhetspolitik och menar att det är helt nödvändigt att inkludera narrativ analys vid studier inom forskningsområdet (Wibben, 2014, s.132). Hon diskuterar vikten av narrativ och metaforer inom säkerhetspolitiken och hävdar att strukturen av händelser i berättelser spelar en grundläggande roll inom politiken. Enligt Wibben legitimerar traditionella säkerhetsnarrativ den moderna säkerhetspolitiken och sätter gränser för hur vi kan reflektera över säkerhet, vilkens säkerhet som prioriteras och hur den kan uppnås (Ibid, s.122).

En annan forskare inom området, Lawrence Freedman, betonar att i moderna krig är ihärdighet och utnötning centrala egenskaper. Seger beror inte bara på fysiska styrkor, utan kräver också kognitiva aspekter, varav en av de viktigaste enligt honom är narrativen (Freedman, 2006 s.19–22). Freedman menar dessutom att ett strategiskt narrativ är en medvetet skapad och upprätthållen berättelse, avsedd att påverka och forma mottagarens uppfattning och tänkande kring en företeelse, med målet att uppnå ett specifikt syfte. Narrativ har kraften att påverka människor genom att skapa en känsla av samhörighet och identitet för grupper. De uttrycker erfarenheter, intressen och synsätt samt förmedlar gemensamma mål,

syften och uppgifter. (Freedman, 2006 s. 22–24).

Det teoretiska ramverk som är anpassat för att genomföra en narrativ analys på policys benämns Narrative Policy Framework (NPF). Ett narrativ ska oftast innehålla följande komponenter för att just kunna benämnas för ett narrativ; aktörer, scen, händelse, upplösning (Shanahan et al., 2018, s.335–336). Inom NPF identifieras tre analysnivåer: mikro, meso och makro. På mikronivå fokuseras forskningen på individnivå, där studierna undersöker hur individer både skapar och påverkas av narrativ. På mesonivå utvidgas forskningen till att omfatta policyaktörer i systemet, såsom grupper, koalitioner och organisationer.

Forskningsfokuset ligger här på hur dessa aktörer konstruerar och kommunicerar narrativ för att påverka policyn. Makronivån i analysen riktar in sig på policyberättelser som genomsyrar institutioner, samhället och kulturella normer. På denna nivå syftar forskningen till att förstå hur förändringar eller stabilitet i dessa narrativ, som är djupt förankrade i kulturella och institutionella strukturer, påverkar den offentliga policyn (Shanahan et al., 2018, s.334). I denna uppsats kommer fokus att vara på mesonivå då underlagen som ska analyseras består av officiella myndighetsdokument. Utgående ifrån denna metod samt identifierad analysnivå så kommer operationaliserade frågor att appliceras på underlagen som presenteras i kapitel 3. Merparten av tidigare användning av metoden NPF har varit fokuserade på ett kvantitativt genomförande med en positivistisk ansats. NPF har utvecklats sedan 2010 och används allt oftare även som en tolkande och kvalitativ metod (Jones & Radaelli, 2015, s.351–352).

2.2 Operativ logistik

Som stöd till att bedöma den operativa logistikförmågan har jag använt mig av Moshe Kress principer av den operativa logistiken, vilken han presenterar i sin bok *Operational Logistics – The Art and Science of Sustaining Military Operations* (Kress, 2015, s. 54–59)

Principerna är:

Flexibilitet: Förmåga att hantera uppkomna begränsningar på logistikflödet, vilket kräver färdighet att nyttja alternativa logistikvägar.

Tillgänglighet: Förmåga att på förhand planera, hantera och iordningställa för större lagerhållning och stöd från civila försvaret.

Kontinuitet: Förmåga att sköta logistikflödet mellan strategisk och taktisk nivå.

Tempo: Görs möjligt genom en mix av kontinuitet och flexibilitet, vilka styrs av förmågan att sköta förflyttningen av logistikresurser.

Enkelhet: Förmåga att använda tydliga ledningskoncept och metoder, som kan användas och övas redan under fredstid.

Resiliens: Förmåga att skydda sig mot eller undvika fientliga angrepp samtidigt som den operativa logistiken fortgår.

Effektivitet: Förmågan att, i samverkan med civila försvaret, effektivisera logistikprocesser med tillgängliga resurser, anpassade till de operativa målen och behoven.

Logistiken är nära knuten till stridens händelseförlopp, vilket gör den svår att förutsäga eftersom behovet beror på utfallet av stridshandlingarna (Kress 2015, s. 23).

Jag kommer i kapitel 4 att återkoppla till dessa kriterier utefter de resultat som har framkommit.

3. Metod

Detta kapitel har för avsikt att beskriva vilket vetenskapligt förhållningssätt uppsatsen har förhållit sig till under arbetets gång samt vilka ansatser och metoder som använts för genomförandet.

3.1 Metod för datainsamling och dataanalys

Om narrativ teori är teorier om berättelsen och berättandet kan narrativ metod sägas vara de metoder som används för att samla in och analysera muntliga eller skriftliga berättelser.

(Johansson, 2005, s.21)

För att tolka empirin har en narrativ analys utförts på relevanta policydokument inom, eller riktade till, den svenska Försvarsmakten. För att öka tillförlitligheten bedömdes källmaterialet dessutom utifrån de fyra källkritiska punkterna: tendens, samtidighet, oberoende och äkthet (Esaiasson et al. 2017, s.288).

Dessa dokument valdes ut med en subjektiv urvalsmetod baserat på deras relevans för forskningsområdet och deras påverkan på logistikområdet (Denscombe 2016, s.74–75). Det subjektiva urvalet av källor har varit möjligt genom författarens insikt om officiella policydokument i Försvarsmakten (FM) samt deras relevans till forskningsområdet.

För att sedan besvara resterande del av forskningsfrågan har även Kress (2016, s. 51–59) försvarslogistiska principer använts som teoretiskt ramverk. Resultatet av den narrativa analysen har viktats mot Kress principer för att bedöma hur väl de uppfyller de operativa logistikprinciperna.

3.1.1 Policydokument

Logistik för högre försvarsberedskap (LFHF 2016)

Denna utredning togs med i analysen då det är det mest inflytelserika officiella dokumentet som dessutom vara grunden till dagens utformning av logistiken i Försvarsmakten (SOU 2016:88).

Doktrin för Gemensamma Operationer 2020 (DGO)

Doktrinen avhandlar i stort på vilket sätt svenska stridskrafter organiseras och samverkar för att förhindra väpnade attacker, reagera snabbt på en attack och därefter genomföra försvarsoperationer. Doktrinen utgör en ram för att optimera den samlade effekten av dessa

stridskrafter (Försvarmakten 2020)

FM Logistikkoncept (2021)

Konceptet är ett inriktningsdokument avseende logistik för kommande reglementen, handböcker och policydokument inom Försvarmakten för att fungera som tänkta lösningar på problem och friktioner (Försvarmakten 2021)

Logistikutvecklingsplan 2022 (LUP)

Som en direkt konsekvens av logistikkonceptet så gjordes ett arbete med att ombesörja hur logistiken på den bakre nivå skulle hanteras i FM. Policydokumentet är tänkt att revideras en gång per år och ska fokusera på utvecklingen av såväl förband som funktion inom området (Försvarmakten 2022a).

Doktrintillägg Logistik 2023 (DTLG Log)

Doktrintillägget är till stora delar en omformulering av Logistikkoncept 2021 till att bättre harmonisera med övriga delar av FM doktrindokument och upphäver därmed densamma (Försvarmakten 2023a).

3.2 Narrativ analys

Narrativ analys är en metod som tillämpas vid granskning av kvalitativa data och fokuserar på berättelserna som används för att skildra händelser. Analysen tillämpas när forskare studerar en organisation eller karaktärs berättelse och historia över en specifik tidsperiod. Denna metod används inte bara för att förstå själva händelserna utan även för att analysera sammanhanget och effekterna av händelserna. Det innebär att man undersöker hur berättelsen påverkar organisationen och hur händelserna påverkas av den sociala omgivningen. (Bryman, 2018, s.709). Berättelser och narrativ bidrar till insikten om samhället och hur olika människor, händelser och objekt integreras i politiska och sociala sammanhang. (Robertson, 2018, s.219). Analysmetoden underlättar för forskaren att förstå hur identiteten för en karaktär eller organisation formuleras och utvecklas genom berättelsens progression. Den narrativa analysen granskar inte bara det som presenteras utan även det som utesluts från berättelsen, vilket möjliggör en nyanserad förståelse av narrativet (Ibid, s.221).

Vid analys granskas hur historien berättas och vilka narrativa strategier berättaren använder för att framställa berättelsen på ett önskvärt sätt (Bryman, 2018, s.710). Vidare så struktureras olika händelser som finns i narrativet för att skapa en handling, vilket innebär att man sätter fokus på själva berättelsens struktur (Robertson, 2018, s.222).

3.2.1 Analytisk ramverk

I en analys av ett narrativ är det passande att undersöka textmaterialet genom att utforska dess olika delar och ställa frågor baserat på narrativets uppbyggnad (Robertson, 2018, s.246–247). För att minska på den textmängd som behövde ingå i den djupare, narrativa, analysen så genomfördes inledningsvis en kvalitativ innehållsanalys. En sådan forskningsmetod är där man undersöker och tolkar innehållet i exempelvis textmaterial på ett djupgående och detaljerat sätt. Genom att använda olika tekniker för kodning och kategorisering organiseras sedan materialet för att kunna dra slutsatser om dess inneboende kvalitativa egenskaper (Boréus & Kohl, 2018, s.50–51). Då syftet här var att begränsa empirin inför den narrativa analysen så drogs inga slutsatser under själva innehållsanalysen utan det gjordes i ett senare skede.

3.2.2 Tillämpning och operationalisering

Som ett första steg i att hitta lämplig empiri så genomfördes genomläsningar av samtliga policydokument. På det viset kunde sedan nästa steg i den kvalitativa innehållsanalysen vidtas, nämligen att mer noggrant studera de avsnitt och texter som pekade mot forskningsområdet. När detta var gjort så togs dessa texter med till nästa steg av analysen, då med operationaliserade frågor inom ramen för NPF enligt tabell 1 nedan. Som Robertson (2018, s.246–247) påpekade så är det här lämpligt att analysera texten med stöd av frågor som utgår ifrån den narrativa metoden. På detta vis kunde respektive dokumentets narrativ uttolkas som benämns *tema* i kapitel 4. Dessa teman och innebörd värderas sedan mot de faktorer som Freedman anser vara gällande för lyckade narrativ i sin artikel (Freedman, 2006). Slutligen värderas narrativen mot de kriterier som finns för operativ logistik enligt Kress. Allt sammantaget för att besvara den övergripande forskningsfrågan.

Narrativ del	Innebörd
Aktör	Vilka framställs som betydelsefulla i textmaterialet och på vilket sätt? Vilka attribut, intressen eller handlingar tillskrivs de som porträtteras som betydelsefulla?
Scen	På vilket sätt porträtteras verkligheten i textmaterialet? Vilka utmaningar ska lösas? Vilka mål är möjliga att uppnå?

Händelse/konflikt	Vilka handlingar utförs av vilka gentemot vem eller vad i textmaterialet? Är texten genomgående samstämmig eller finns det tydliga motsägelsefullheter i textmaterialet eller andra händelser som komplicerar situationen? Vilka händelser belyses och hur föreslås de hanteras, av vem?
Upplösning	På vilket sätt framställs händelser i textmaterialet som respons på konflikter eller andra identifierade problem? Är lösningen verklig eller föreslagen? Är den realistisk? Är det specificerat vad som krävs för att nå framgång? Hur begränsas möjligheterna för tänkbara scenarier eller åtgärder?

Tabell 1: Författarens egen tolkning av komponenter i ett narrativ med operationaliserade frågor inspirerade av både Shanahan et al., (2018) samt Freedman (2006).

3.3 Kritisk reflektion

En kritik som ofta förekommer mot narrativ metod är att analysen inte kan återskapas med samma resultat av andra forskare, alltså att resultatet inte är generaliserbart. Uppsatsens förmåga att förklara behöver dock inte vara något problem (Robertson, 2018, s.243). Forskare som stöder den tolkande narrativa analysen hävdar att analytiker har förmågan att "[...] erbjuda en intuitivt övertygande redogörelse för innebörden av texten som helhet i ljuset av de beståndsdelar som den består av" (Ibid, refererar till Bruner, 1991:8). Dessutom, om forskaren öppet förklarar varför en tolkning görs, möjliggörs en meningsfull forskningsdialog om insikterna från den narrativa analysen (Ibid, s.242–43). Målbilden för denna uppsats är att en annan forskare som utför en narrativ analys på samma urval av policydokument ska uppnå liknande resultat. Den narrativa analysen fokuserar på att identifiera en berättelse. Beroende på vilken tidsperiod som undersöks kommer narrativen att variera eftersom berättelser har en början, en mitt och ett slut. Denna typ av narrativ analys är svår att generalisera, men den kommer ändå att visa ett resultat som är giltigt för just denna tidsperiod, med denna specifika kontext, i detta specifika fall.

3.3.1 Alternativ metod

För forskningsämnet finns möjligheten kombinera en textanalys med att intervjua representanter både inom och utom Försvarmakten för att sedan exempelvis genomföra en

tematisk analys. Andra metoder kan vara lingvistisk innehållsanalys eller diskursanalys. Jag valde dock en narrativ metod med ramverket NPF som sedan kompletteras med att värderas mot Kress mått på operativ logistik, då jag ansåg att detta var det bästa sättet att besvara min forskningsfråga. Jag tror att metoden, med sitt fokus på textens berättandeform, är ett relevant verktyg för att fånga de bakomliggande orsakerna i de policydokument som uppsatsen baseras på, i enlighet med det övergripande syftet (se 1.1).

3.4 Etiskt övervägande

All vetenskaplig forskning påverkas på något sätt av etiska överväganden eftersom forskningen måste vara etiskt godtagbar och korrekt genomförd. Detta understryker forskningsetikens omfattande natur, vilken inte kan bortses från (Vetenskapsrådet 2017, s.12). Det är viktigt att lyfta fram forskarens roll i uppsatsen, särskilt i detta fall där det är en undersökning inom Försvarmakten genomförd av en yrkesofficer. Detta faktum måste beaktas ur ett etiskt perspektiv och hur det kan påverka både uppsatsen och tolkningen av empirin (Drake, Heath 2011, s.53).

Med flera års erfarenhet av arbete inom Försvarmakten, inklusive arbete på olika nivåer av staber, besitter jag en förförståelse för många av de ämnen som berörs av forskningsproblemet. Jag har noggrant reflekterat över hur denna förförståelse kan påverka resultaten och har strävat efter att minimera eventuell påverkan genom att vara transparent, sätta relevanta avgränsningar och hålla mig till den metod och analysverktyg jag använt.

4. Analys och resultat

Samtliga fem dokument detaljstuderades och uttolkades utifrån uppsatsens analysmetod. Kapitlet redogör kronologiskt för de olika dokumentet för att sedan sammanfattas i form av ett övergripande narrativ som därefter diskuteras.

4.1 Logistik för högre försvarsberedskap (LFHF 2016)

4.1.1 Aktörer

I dokumentet framhålls att Försvarsmakten (FM) och Försvarets Materielverk (FMV) är de huvudsakliga aktörerna. Utredningen ger förslaget att stora delar av FMV verksamhet inom logistikförsörjning ska föras över till FM samt att erforderlig beställarkompetens ska övergå ifrån FMV till FM eftersom myndigheten har tidigare uppvisat brister inom området (SOU 2016:88, s.11–12).

4.1.2 Scen

Scenen i denna utredning är i huvudsak det förändrade säkerhetspolitiska läget som föranledde regeringens proposition Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 till riksdagen. Enligt propositionen är det primära målet under försvarsinriktningsperioden 2016–2020 att förbättra den operativa kapaciteten i krigsförbanden och garantera den samlade förmågan inom totalförsvaret (Ibid, s.39). Utredningen påtalar tydligt att för att uppnå det som regeringen föreslår så måste ansvarsförhållandena, främst vid höjd beredskap, mellan FM och FMV förtydligas (Ibid, s.115).

4.1.3 Händelse/konflikt

Utredningen påpekar att Försvarsmaktens krigsförband är särskilt betydelsefulla i sammanhanget för att uppnå högre operativ förmåga. I utredningen framförs även att regeringen anser att en effektiv materiel- och logistikförsörjning under fredstid kan ibland vara oförenlig med kraven på krigsförbandens behov under höjd beredskap och krig (Ibid, s.44). Statsmakten verkar skilja på olika inriktningar inom både FM och FMV vilket kan uppfattas som den ena inriktningen är överordnad den andra vilket i sin tur kan underblåsa misstänksamhet eller konflikter.

Dåvarande utformningen av materiel- och logistikförsörjningen hindrade Försvarsmakten från att fullt ut ta ansvar för att verksamheten skulle nå målet om ökad operativ förmåga. Detta beror i huvudsak på att FM, som ansvarig myndighet, saknade möjlighet att styra FMV som är den upphandlande myndigheten. Eftersom statliga myndigheter utgör samma juridiska

person kan de inte ingå juridiskt bindande avtal med varandra. Detta betraktas som en ytterligare motivering till utredningens förslag om att överföra viss verksamhet från FMV till FM (SOU 2016:88, s.120). Övrig utmaning blir att svänga om logistiken i FM, ifrån ett fredsrationalt koncept till ett som är mer anpassat för höjd beredskap (Ibid, s.12).

4.1.4 Upplösning

Kopplat till de av regeringen uppsatta målen föreslår utredningen i sitt betänkande att man ska följa principen om lika ledning under fred, kris och krig. Principen förenklar övergången mellan beredskapsnivåerna. Genom förslagen kommer alla logistikresurser att placeras under ÖB, vilket resulterar i att FM får ta mer ansvar för dessa men då även fördela och prioritera resurserna tydligare än tidigare.

De föreslagna åtgärderna kommer även med antal olika identifierade risker och utredningen tar även upp att dessa åtgärder förmodligen kommer bli mindre kostsamma än vid den förra verksamhetsövergången 2013–14, den så kallade försvarslogistikreformen. Då överfördes en mängd verksamheter inom logistik ifrån FM till FMV för att spara pengar. Nu ska man alltså göra tvärtom för att bli effektivare (Ibid, s.180).

4.1.5 Tema

Det som genomsyrar utredningen är verksamhetsövergången av logistikresurser ifrån FMV till FM.

Utredningen föreslår att verksamhetsområdet förråd, service och verkstäder inom Försvarets materielverk förs över till Försvarmakten.
(SOU 2016:88, s.12)

Orsaken för detta är att effekterna av detta blir att logistiken kan lättare anpassas till samtliga beredskapsnivåer och inte endast under fred. Utredningen skriver att:

Problemet är av grundläggande karaktär och således inte orsakat av det förändrade omvärldsläget eller det gällande försvarsbeslutet. De förändrade kraven påverkar snarare på vilket sätt utredningen föreslår att problemen ska omhändertas.

(Ibid, s.115)

4.2 Doktrin för Gemensamma Operationer 2020 (DGO)

4.2.1 Aktörer

Huvudsaklig aktör i DGO är Försvarmakten (FM) och i inledningen har även ÖB, som högsta chef för FM, skrivit ett förord där han trycker på varför FM har denna doktrin samt hur den i stort ska användas. Förordet är underskrivet av ÖB vilket ger en bild av ett personligt

budskap som ger ytterligare autenticitet till policydokumentet (Försvarmakten 2020, s.5). Även FM insatschef har skrivit ett eget förord vilket förstärker budskapet beskrivet ovan (Ibid, s.6–7).

4.2.2 Scen

DGO är uppbyggt kring resonemang på just olika scener där förutsättningar samt mål och medel skiljer sig åt. En scen är ”förebygga angrepp” (Ibid, s.59–65), andra är ”möta ett väpnat angrepp före respektive efter beredskapshöjning” (Ibid, s.65–72). Därefter ställer doktrinen om scenen och skiljer på ”nationella försvarsoperationer” samt ”multinationella försvarsoperationer” (Ibid, s.72–81). Slutligen intas scenen ”gemensamma funktioner” där exempelvis uthållighet avhandlas specifikt (Ibid, s.81–93).

Uthållighet utmålas som en förutsättning för att upprätthålla handlingsfrihet under de olika faserna i en operation och logistiken framhålls där som en särskilt avgörande komponent i detta (Ibid, s.90).

4.2.3 Händelse/konflikt

I DGO så kan det urskiljas en befarad konflikt mellan verkan och uthållighet i operationer. Om det inte råder en balans mellan dessa så blir det inte heller lämpliga förhållanden för att genomföra operationer. Likadant så skrivs det att risken för kulmination kan minskas med en fördelning mellan verkan och uthållighet, samtidigt som logistikflöden och inkörsportar måste skyddas (Försvarmakten 2020, s.68, 77).

En annan risk, vid multinationella operationer, som måste beaktas är att andra länders krav på Sverige vid exempelvis värdlandsstöd (VLS) kan skapa stora logistiska utmaningar (Ibid, s.78).

4.2.4 Upplösning

DGO är skriven några år innan Sverige ansökte om medlemskap i Nato och det måste tas i beaktande. Även hur berättelsen i kapitlet ”multinationella försvarsoperationer” framförs hamnar ju i ett annat ljus nu när medlemskapet är ett faktum. Den tidigare identifierade risken av konflikt mellan verkan och uthållighet kan minskas något av god planering, stöd av samhället samt beredskapslagring av prioriterade förnödenheter (Ibid, s.90).

Lösningarna som presenteras i DGO är dock presumtiva och utgår ifrån att den är en inriktande och utbildande policy som ger en övergripande beskrivning av planering och genomförande av operativ och taktisk verksamhet (Ibid, s.13).

4.2.5 Tema

Huvudsakliga budskapet i detta policydokument avseende logistik är att FM måste vara bättre förberedda för att minska risken för eller helt undvika kulmination.

En väl fungerande och tillgänglig logistik är en förutsättning för uthålliga gemensamma operationer.

(Försvarsmakten 2020, s.90)

4.3 FM Logistikkoncept (2021)

4.3.1 Aktörer

Då konceptet är mer detaljerat än exempelvis DGO så blir även aktörerna flera men de som i huvudsak presenteras som betydelsefulla är Totalförsvaret, Försvarsgrenarna, Stridskrafterna, Militärregionerna (MR) och Krigsförbanden. Även näringslivet omnämns som viktiga i konceptet (Försvarsmakten 2021).

Försvarsgrenarnas och stridskrafternas funktion inom konceptet blir tydligare när de har ansvaret för sin egen logistik på främre nivån, vilket inkluderar utbildning och ledning av sina egna logistikförband och resurser (Ibid, s.13). På den främre nivån bygger försvarsgrenarna och stridskrafterna upp en förmåga att hantera sin egen logistik genom att utveckla krigsförband inom sina respektive ansvarsområde (Ibid, s.16).

MR har en roll i att utveckla en logistiklägesbild på regional nivå och samverka regionalt och lokalt med myndigheter, organisationer, företag och industrin. Deras ansvarsområden är avgörande både för FM samlade kapacitet och för totalförsvaret som helhet, oavsett om det är i fredstid, under kriser eller i krig. Viktiga uppgifter är att koordinera transporter och att samarbeta med länsstyrelser och andra civila aktörer på regional nivå (Ibid, s.14–16).

Avtal sluts med näringslivet som inkluderar tillgång till resurser även under kriser och krig, där förberedande åtgärder ska finnas tillgängliga om problem uppstår, såsom prioriteringar, produktionsbortfall eller distribution av varor och tjänster (Ibid, s.16).

4.3.2 Scen

Dokumentet trycker på ändrade förutsättningar och förflytta logistiken i en ny riktning på grund utav vad som framkommit i tidigare arbeten och händelser - *Ledning för ett starkare försvar, ledningsutredningen*, FM tillväxt och verksamhetsövergången från FMV till FM (Ibid, s.3). Scenen är i mångt och mycket ett resultat av det som lades fram av utredningen Logistik för högre försvarsberedskap (SOU 2016:88). Logistikkonceptet baseras övergripande på en nivå-och ansvarsindelning i en bakre och en främre nivå där samtliga krigsförband ska

ha en grundhänvisning till en logistikenhet som därvid även utgör länken mellan den bakre och främre nivån (Försvarmakten 2021, s.5–7). Scenen blir med andra ord i huvudsak tvådelad, en främre och en bakre nivå av logistiken. Den stora utmaningen består i att arbeta in dessa nivåer att synka med de befintliga ledningsnivåerna i FM och det man vill uppnå är en sammanhållen logistik för att ge högre operativ effekt. En sådan logistik uppnås genom anpassat samarbete mellan olika logistikfunktioner och mellan den främre nivån, den bakre nivån och civila aktörer inom logistikområdet (Ibid, s.5).

4.3.3 Händelse/konflikt

Den stora händelsen i konceptet som uppkom var att bakre respektive främre nivå inte harmonierade med ledningsstrukturen i FM. Förenklat sagt så kunde man tidigare säga att logistikens bakre nivå är detsamma som operativ logistik/ledning och främre nivån är taktisk logistik/ledning men så är det alltså inte längre (Ibid, s.7–8). Exempel på när det kan uppstå förvirring är fallet med FM Flygverkstäder och Marinverkstäder. De har en avsevärd reparationsförmåga och tillhör organisatoriskt den bakre nivån men samtidigt så styr Försvargrenen (FG) över resursen när det enligt konceptet borde vara en resurs som leds ifrån operativ nivå. Anmärkningsvärt nog så gäller det inte för Markverkstäderna utan de styrs ifrån operativ nivå.

4.3.4 Upplösning

Konceptet visar ingen lösning på problemet som beskrivs i föregående punkt. Däremot skrivs det att konceptets utformning har påverkats av *Ledning för ett starkare försvar* samt *Ledningsutredningen 2019/20* men författaren kan konstatera att de olika arbetena vid denna tidpunkt inte var synkroniserade med varandra (Försvarmakten 2021, s.3). Högst troligtvis var FM medveten om att vissa kvarstående frågor fanns i konceptet eftersom i avslutningen skriver man att ”Utvecklingen av logistiken på den bakre nivån preciseras i en logistikutvecklingsplan” (Ibid, s.17).

4.3.5 Tema

Policydokumentet trycker särskilt på vikten med att ha en sammanhållen logistiklösning.

Logistikkonceptet åskådliggör en sammanhållen logistik där logistik på den bakre och den främre nivån och i samverkan med civila aktörer tillsammans bildar en sammanhängande logistikkedja.

(Försvarsmakten 2021, s.4)

4.4 Logistikutvecklingsplan 2022 (LUP)

4.4.1 Aktörer

Dokumentens inledning påminner om en skriftlig order från högre chef. Det finns en bakgrund, syfte, Beslut i Stort samt riktlinjer för hur planen ska utföras. Allt formulerat av Logistikchefen i FM (Försvarsmakten 2022a, s.4–8). Dokumentet får på detta vis en mer allvarlig och betydelsefull framtoning vilket betonar att det som står här är viktigt att följa. I LUP så ligger tyngdpunkten på de operativa logistikförbanden men även försvarsgrenarna och stridskrafterna med deras underliggande enheter och förband framhävs i olika sammanhang (Ibid). Internationellt samarbete med de nordiska länderna och USA nämns även som extra betydelsefulla för att kunna öka den operativa tillgängligheten för krigsförbanden samt även i kontexten VLS (Ibid, s.8, 34). I LUP så lyfts även utvecklingen av en operativ logistikledning fram som en väsentlig aktör för att samordna och prioritera resurserna (Ibid, s.8, 35–36).

4.4.2 Scen

Den övergripande scenen påminner till stor del om den i logistikkonceptet men nu handlar det i stort sett endast om logistiken på bakre nivån men även övergången mellan denna nivå och den främre omhändertas till viss del – för att nå sömlösa, sammanlänkande linjer inom logistiken (Ibid, s.2–4). Mer specifika scener är de operativa logistikförbandens tillväxt och utveckling inom personal, material och infrastruktur (Ibid, s.8).

En annan scen är logistikledning där den operativa bör sträva efter att skapa förutsättningar och fokusera på planering.

Den taktiska logistikledningen, vilket de facto även innefattar ledningen av operativa logistikförband, bör vara mer flexibel och redo att aktivt styra den egna logistikkapaciteten för att leverera väl avvägd effekt av logistikresurser, i tid och rum, för att stödja de stridande enheterna under operationer.

Utmaningarna här består bland annat i att det under övningsverksamhet är ovanligt att de olika delarna av logistikledning på respektive ledningsnivå övas samtidigt. Ibland krävs det

att hela logistikkedjan, från främre till bakre nivå, övas för att nå avsedd effekt och för att kunna utvärderas korrekt (Försvarsmakten 2022a, s.36).

4.4.3 Händelse/konflikt

De operativa förbanden redogör för utmaningar främst inom materielanskaffning samt infrastruktur för att klara av beordrad tillväxt. Farhågor finns även att samtliga uppgifter för förband inte är fastställda ännu vilket gör det svårt att veta hur det bäst ska organiseras (Ibid, kapitel 2). Formuleringarna i dokumentet tyder på en viss frustration ifrån dessa aktörer gentemot ledningen i FM då det verkar saknas viktiga beslut för att möjliggöra tillväxten på bästa sätt. Anmärkningsvärt är att i avsnittet om Teknisk Tjänst så används följande formulering: ”Ledning av den tekniska tjänsten sker som en integrerad del i försvarsgrenarnas och stridskrafternas logistikledning”, samtidigt skrivs det att en utveckling av Markverkstadsenheten till krigsförband ska göras (Ibid, s.41–42). Då detta är en operativ resurs så tycks dessa planer varken vara synkroniserade internt, inom teknisk tjänst, som externt inom funktionen logistik i stort. Även inom försvarsmedicinområdet återfinns inte heller något om gemensam operativ ledning utan här är fokus på civil-militär samverkan samt intern sjukvårdsledning på regional och nationell nivå (Ibid, s.48–49).

4.4.4 Upplösning

Avseende logistikledning så kan följande utläsas ”Arbetet med framtagning av hur logistiken ska ledas bereds i Ledningsutredning 23 (LU 23) och preciseras mer efterhand som information framkommer” (Ibid, s.8).

4.4.5 Tema

LUP fokuserar på den bakre logistiken och dess tillväxt. I detta så uppmärksammas behoven av en operativ logistikledning samt lösningar för övergången till den främre logistiken.

Logistikledningens övergripande syfte är att tillse att tillfälliga logistikresurser används på ett resurseffektivt sätt så att de understödda förbanden kan lösa sin huvuduppgift.

(Försvarsmakten 2022a, s. 35)

4.5 Doktrintillägg Logistik 2023 (DTLG Log)

4.5.1 Aktörer

Likt DGO inleds dokumentet med ett förord av ÖB för att ge dokumentet sin tyngd i sammanhanget. Däremot är det inte signerat av honom likt förordet är i DGO (Försvarsmakten 2023a, s.5) men det är dock fastställt av honom.

Viktig aktör är civila leverantörer då staten endast kontrollerar en liten del av befintliga logistikkedjor vilket medför att dessa är väsentliga för FM försörjning (Ibid, s.15).

Det civila försvaret är därför en stor aktör i sammanhanget eftersom i gränsen mellan det civila samhället och FM är logistiken särskilt betydelsefull. I tillägget tas även begreppet "det globala försörjningslandskapet" upp, vilket omfattar alla aktörer, resurser och aktiviteter från råvaruutvinning till slutanvändare vilket mer belyser komplexiteten i modern logistik (Ibid, s.19). Tillägget framhäver även att Sverige ansökt om medlemskap i Nato och fram tills det är klart så bedrivs FM logistikverksamhet enligt detta dokument (Ibid, s.17). När medlemskapet är ett fullbordat faktum så ska doktrintillägget revideras för att bättre harmonisera med Natos motsvarighet (Ibid, s.11).

4.5.2 Scen

ÖB sätter kontexten redan i sitt förord genom att skriva att Rysslands invasion av Ukraina 2022 har snabbt och tydligt lyft fram betydelsen av logistik. Det ryska agerandet har grundläggande förändrat förhållandena i vårt närområde och avslöjat sårbarheter även i eget samhälle (Ibid, s. 5). Vidare så innehåller dokumentet scener om försvarslogistik på militärstrategisk, operativ och taktisk nivå samt att det gäller i alla beredskapsgrader (Ibid, s.10).

4.5.3 Händelse/konflikt

Tillägget betonar att en del principer ska prägla planeringen och genomförandet av försvarslogistik (Ibid, s.23). Exempelvis förtänksamhet för att kunna förutse de logistiska behoven och för att göra detta krävs kontinuerlig analys av tillgänglig information och prognostisering samt prioritering av framtida behov inom försvarslogistiken. En ytterligare princip är att uppnå enkelhet genom tydliga ledningsstrukturer, logistikkoncept och metoder.

(Ibid, s.23–24). Det blir en tydlig motsägelsefullhet då beslut om hur den operativa logistiken ska ledas saknas. Vad som är tydligt är att policydokumentet berättar hur FM bör tänka, inte hur det praktiskt ska gå till.

4.5.4 Upplösning

Likt i DGO så är tilläggets lösningar föreslagna och utgår ifrån att beslut som möjliggör dessa lösningar är fattade vilket inte är fallet t.ex. avseende ledningsförhållande inom operativ logistik och dess förband.

4.5.5 Tema

Mycket av innehållet i tillägget känns igen ifrån logistikkonceptet men det som sammanfattningsvis skiljer dem åt är emfasen på samarbete, avtal, totalförsvaret och Nato i tillägget.

4.6 Övergripande narrativ och underliggande teman

Det finns ofta klara samband mellan olika beståndsdelar i ett och samma dokument vilket är en viktig aspekt enligt Somers (1994, s.616) när narrativ studeras. Det finns, i olika grad, även samband mellan de olika dokumenten likt att LUP 2022 bygger vidare på vissa slutsatser i Logkoncept 2021.

Analysen har identifierat följande teman i de olika dokumenten där det i LFHF 2016 (SOU 2016:88) benämns för verksamhetsövergång. Detta narrativ byggs upp av utredningens förslag på att FM logistik blir mer effektiv om den till största delen överförs till en myndighet, nämligen FM.

Detta narrativ återfinns till del i DGO 2020 där det vidare begreppet uthållighet får större utrymme än begreppet logistik (Försvarmakten 2020). Vidare så säger narrativet i DGO att logistiken ska vara tillgänglig och att detta kan uppnås exempelvis genom beredskapslagring därav är identifierat tema att logistik är en förutsättning för uthållighet.

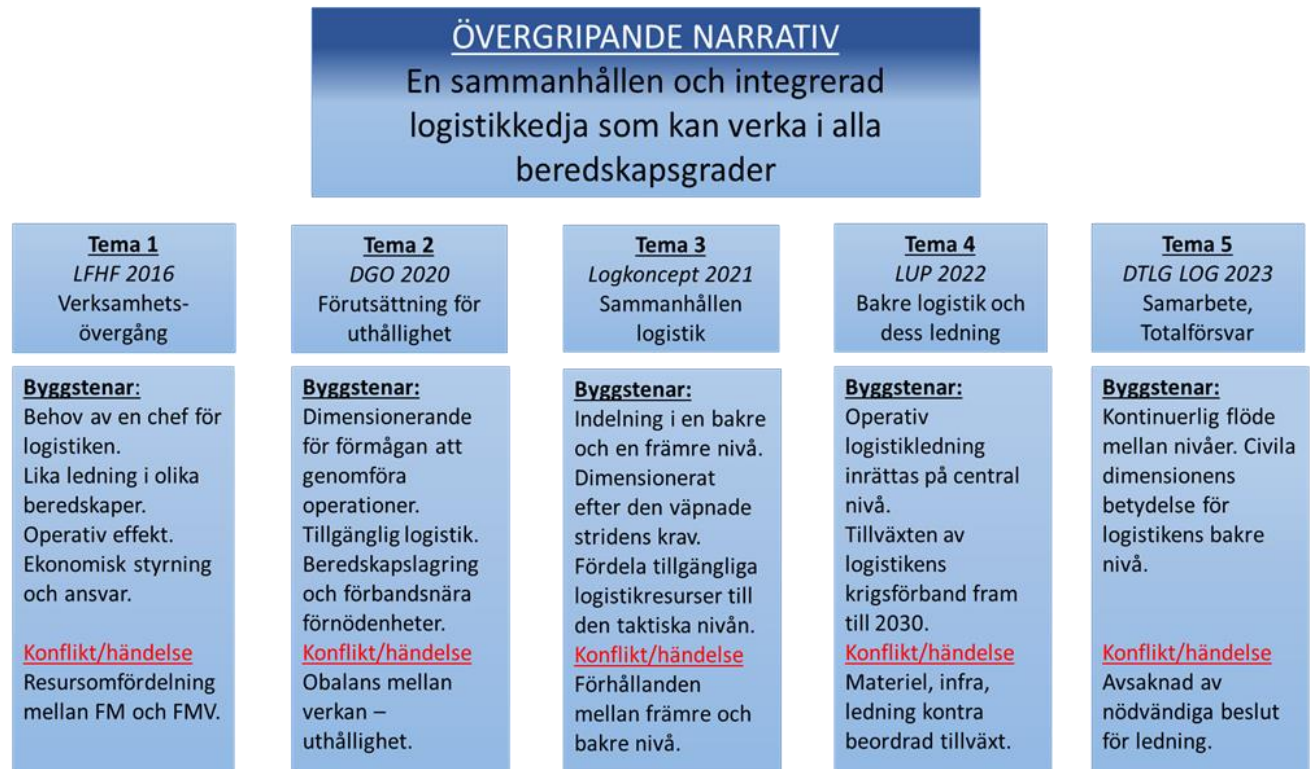
I Logkoncept 2021, så förtydligar FM några av de slutsatser som framkommit i LFHF 2016 där konceptet lägger vikt vid en ny nivåindelning av FM logistik samt hur länken mellan dessa nivåer är tänkt att fungera (Försvarmakten 2021). Detta tema benämns för sammanhållen logistik.

Några kvarstående frågor ifrån Logkoncept 2021 tas med tydlighet upp i policydokumentet LUP 2022. Emfasen ligger väldigt tydligt på den bakre nivån av logistiken, tänkt utveckling för de operativa logistikförbanden samt ledning av desamma (Försvarmakten 2022a) vilket gör att temat och narrativet här är bakre logistik och dess ledning.

Det sista dokumentet som är analyserat är DTLG Log 2023 och kan ses som en utveckling av det tidigare analyserade logistikkonceptet ifrån 2021 (Försvarmakten 2023a). Narrativet känns väldigt likt det ifrån konceptet men här betonar FM mycket mer hur viktigt det är med civila leverantörer, internationella partners och ett kontinuerligt logistikflöde så därför är temat samarbete och totalförsvaret.

När dessa underliggande teman kopplas ihop till ett sammantaget och övergripande narrativ för tidsperioden så uttrycks det enligt följande:

En sammanhållen och integrerad logistikkedja som kan verka i alla beredskapsgrader.

Figur 1: Författarens sammanfattande bild över analyserade dokument.

Vidare innebär narrativa studier att uppmärksamma om vad som inte skrivs utan är mer implicit (Robertson, 2018, s.221). När samband inte återfinns, eller när vissa förväntade stycken saknas, så är det oftast något där som är en grund till en konflikt. Liknande resonemang återfinns i artikeln (Freedman, 2006) där Freedman menar att det finns vissa återkommande faktorer som är betydelsefulla när ett narrativ granskas. Dessa är 1: Samstämmighet, 2: Realism i det som framhävs och 3: finns det ett löfte om framgång? Kopplat till faktor 3 så är alltså detta övergripande narrativ receptet för att nå framgång med den operativa logistiken. Men däremot så finns det brister inom de andra faktorerna som medför att riktigt så enkelt är det inte.

4.7 Resultatdiskussion

Den faktor som exempelvis Freedman (2006) lyfter fram avseende realism, att det är en realistisk bild av den operativa logistiken som narrativen förmedlar, haltar något. För att tydliggöra det så viktas denna faktor mot Kress principer för operativ logistik (2015, s. 54–59), som beskrevs i kapitlet teori. En utmaning för logistiken är de nya dimensionerade uppgifterna som Forsvarsmakten kan se i en nära framtid.

Logistik- och ledningsfunktionerna behöver vara utformade för att kunna ge världsstödd till anländande förband, likväl som att kunna stödja förband insatta på andra Natoländers territorium under lång tid.

(Försvarmakten 2022b, s. 51)

Denna ökning i ambition är verkligen stor och det är mot den bakgrund som faktorn realism är i huvudsak gjord. Den mindre delen av värderingen av realism står författarens förkunskaper inom operativ logistik för.

Genom att avtala med civila leverantörer, verkstäder och liknande i hela Sverige skulle FM kunna förbättra **flexibiliteten**, genom att exempelvis utföra underhåll på fler platser vilket skapar bättre förutsättningar för att kunna hantera uppkomna begränsningar och då kunna nyttja alternativa logistikvägar. Dessa avtal har börjat att skrivas men är i fortfarande i sin uppstart och framförallt behöver det övas mer tillsammans.

LOG är beroende av kontakt med civila samhället för att nå målsättningar på olika nivåer. Rimligen bör totalförsvarets viktigare delar (med stark koppling till FM) träna samtidigt som en FMÖ genomförs under förutsättning att den operativa nivån kan mötas.

(Försvarmakten 2023c, s.17)

På lägre nivå har det till del börjat att övas men det är hela kedjan som måste övas och prövas för att nå en sammantagen högre operativ effekt. Att lösningen är aktuell framkommer även i dragna erfarenheter ifrån kriget i Ukraina.

Redundans avseende förbindelseförmåga, ammunitions- och minröjningsförmåga samt reparationsresurser är centrala för att kunna säkra vital infrastruktur och inre flöden.

(Försvarmakten 2023d, s 10)

Liknande resonemang gäller för **tillgängligheten** av exempelvis förnödenheter och reservdelar men innefattar även själva transportkapaciteten.

FM behöver säkerställa att resurser för försörjning av samtliga försvarsgrenar finns i de högre konfliktnivåerna, särskilt kopplat till erfarenheter dragna idag med utdragna konflikter likt Ukraina.

(Försvarmakten 2023c, s.21)

Detta skulle kunna öka över hela Sverige genom att fler avtal skrivs och infrastrukturen byggs ut. Med detta så kan försvarmaktsspecifik materiel och förnödenheter prioriteras till militär infrastruktur. I DTLG LOG skrivs det om att Sverige har goda principiella förutsättningar för

att säkerställa resurser för detta men det är en föreslagen lösning och det tar tid att få det omsatt till handling (Försvarmakten 2023a, s. 18).

Det skapas även då möjlighet till en förbättrad **kontinuitet** genom att avtala med civila företag över hela Sverige. Då skapas bättre förutsättningar för att minska avståndet till förråd, lager, verkstäder och liknande jämfört med att FM endast skulle ha tillgång till sitt eget. Genom den ökade tillgängligheten, kopplat till en bättre kontinuitet, kan även det inneboendet **tempot** i logistikflödet ökas. Kopplat till dessa tre principer (tillgänglighet, kontinuitet, tempo) så har Försvarmakten dragit följande erfarenhet ifrån Ukraina:

Oavsett ett NATO-medlemskap bör beredskaps- och förhandslagring sättas i ett större sammanhang, såsom behov av logistikresurser, reparationsförmåga, skydd och rörlighet samt resurser för nytillverkning. (Försvarmakten 2023d, s 10)

Avtal med civila företag innebär inte per automatik att logistiken blir **enklare**. För att inte processer och metoder ska bli mer komplicerade krävs det att de avtalade företagen deltar i Försvarmaktens övningsverksamhet för att lära av varandra och utveckla rutiner. Enkelhet i ledning av logistik är självklart att föredra men det finns en tydlig motsägelse i narrativet i LUP 2022 där ett inrättande av en operativ logistikledning läggs fram men senare i dokumentet så återfinns inte den lösningen i varken funktionsavsnitten teknisk tjänst eller försvarsmedicin. Däremot lyfter de avsnitten fram andra lösningar för delfunktionens ledning vilket går emot den övergripande idén om en operativ logistikledning som uttryckligen är Logistikchefens vilja (Försvarmakten 2022a).

Med fler avtalade, och samövade, företag, skapas **resiliens**, då det uppstår fler möjligheter att omdirigera logistikflöden till andra platser vid störningar eller avbrott.

Det finns därigenom goda förutsättningar att öka den operativa **effektiviteten**, genom att låta avtalade företag tillhandahålla varor, tjänster och lagerhållning medan Försvarmakten kan koncentrera sig på försvarsmaktsspecifika förnödenheter och materiel inklusive lagring av dessa. Försvarmakten skriver själva i sin bedömning i Perspektivstudie 2022:

Försvarmaktens försörjningsstrategi bygger på en kombination av hög uthållighet med förhandslagrade egna resurser och civila logistiklösningar. En kontinuerlig samverkan inom totalförsvaret skapar förutsättningar för Försvarmakten att ha tillgång till rätt nivå av förnödenheter, sjukvård och tjänster samt upprätthålla den operativa rörlighet som förutsätts för att uppnå önskad operativ effekt.

(Försvarmakten 2022b, s. 39)

För att den sammantagna operativa effekten ska öka så är det också viktigt med en fungerande ledningsstruktur för den operativa logistiken. Som tidigare nämnts så finns det motsägelser i hur den operativa logistiken ska ledas. Under Aurora 23 så övades denna funktion i form av en framskjuten ledning ur ett Logistikkommando. Erfarenheterna ifrån detta är:

Sett mot bakgrund av behovet av utökad kapacitet inom logistikområdet till följd av Försvarmaktens tillväxt och krav på omedelbar operativ effekt, är inrättande av Logistikkommando viktigt för framtiden. En samlad ledningsfunktion med stab uttryckt i ett Logistikkommando med möjlighet till framskjuten ledning i en eller flera riktningar, omhändertar Logistikchefens ledningsansvar utvecklat från dagens ledningsförmåga.

(Försvarmakten 2023c, s.3)

Erfarenhetsrapporten (Försvarmakten 2023c) innehåller underlag ifrån flera aktörer inom den operativa logistiken varpå denna författare kan konstatera att stödet för att fortsätta utvecklingen av en sådan ledningsfunktion verkar vara efterfrågat. Just här saknas det alltså formellt beslut i frågan då ”Arbetet med framtagning av hur logistiken ska ledas bereds i Ledningsutredning 23 och preciseras mer efterhand som information framkommer (Försvarmakten 2022a, s.8)”.

På liknande sätt kan en doktrin som inte är förankrad i verkligheten få farliga konsekvenser för logistiken (Caron 2023, s.296–299). Paralleller kan dras till DTLG Log (Försvarmakten 2023a) när den resonerar kring en mängd fungerande lösningar för logistiken som är beroende av en effektiv ledning men där beslut i ledningsfrågan saknas.

5. Slutsatser och vidare forskning

5.1 Slutsatser

Uppsatsen har haft som uppgift att svara på forskningsfrågan:

På vilket, om något, sätt påverkas den operativa logistikförmågan i Försvarsmakten av narrativ i officiella policydokument sedan 2016?

Gjord analys visar på att de olika narrativen i dokumenten inte alltid är samstämmiga vilket gör att de inte upplevs som realistiska. Detta gör sammantaget att den nuvarande operativa effekten kan försämrans och att den tilltänka effekten, som förmedlas i dokumenten, försenas. En del av den upplevda turbulensen är att Försvarsmakten genomgår en omfattande förändringsprocess med hänsyn tagen till omvärldsläget och medlemskapet i NATO men en annan stor del till osäkerhet och turbulens inom personal och organisation är att funktionsföreträdare inom logistik, genom att förmedla olika narrativ, inte verkar vara överens om vilken väg som är rätt att gå för att nå målen med den operativa logistiken. För att ytterligare bidra till osäkerheten så saknas det formella beslut i viktiga frågor såsom hur den operativa logistiken ska ledas, trots att FM förordar en lösning för detta i policydokument. Resultatdiskussionen visar på att det krävs mycket förändringar för att den operativa logistiken ska bli mer effektiv. Avsaknaden eller förseningar i avgörande beslut gör att narrativen inte upplevs som särskilt realistiska för tillfället utan analysen pekar på att det krävs nödvändiga beslut för att förändra detta.

En del av förändringarna som styrdokumenterna i övrigt lyfter fram är genomförda och vissa är föreslagna. Dessa förändringar kan troligtvis ge, eller har gett, en del konflikter och friktioner som också de sprider osäkerhet inom organisationen och syftet med den här uppsatsen var att utifrån de olika dokumentens narrativ undersöka vad som kan vara bakomliggande orsaker till den upplevde osäkerheten avseende hur den operativa logistiken fungerar i FM. Annorlunda uttryckt är det så att i tider av stora förändringar, där både personal och organisation påverkas, så är det uppenbart att det uppstår turbulens och en känsla av osäkerhet hos personalen. Uppsatsens arbete har visat på att ett tydligt och realistiskt narrativ avseende operativ logistik kan dämpa denna turbulens och osäkerhet samt troligtvis påskynda förändringsprocessen.

5.1.1 Vidare forskning

Eftersom ämnet i denna uppsats tillhör ett relativt outforskat ämnesområde finns det fortfarande kunskapsluckor som vore intressanta att forska vidare inom. En av dessa luckor är narrativet om Världlandsstöd (VLS) som tas upp som ett särskilt utmanande område i exempelvis erfarenhetsrapporten logistik Aurora 2023.

Världlandsstöd måste utvecklas. Det är splittrat, för många ”springer på samma boll”, det som redan är klart och fungerar är inte känt av alla m.m.
(Försvarsmakten 2023c, s.28)

Uppsatsens identifierade, dock implicita, motsättningar mellan funktionsföreträdare inom logistiken (Försvarsmakten 2022a) kan även det undersökas närmare i syfte att klarlägga om dessa motsättningar har bidragit till förseningar i nödvändiga beslut avseende den operativa logistiken.

5.2 Avslutning

Ett samstämmigt och verklighetsförankrat narrativ om operativ logistik är av största vikt för FM tillväxt och för att kunna nå en högre operativ effekt. Detta är det inomvetenskapliga bidrag som uppsatsen har gett och är i överensstämmelse med vad Lawniczak (s.26) i sin artikel menar att en tillämning av ramverket NPF kan ge samt varför Wibben och Freedman anser det vara av vikt att studera narrativ inom det vidare begreppet säkerhetspolitik (Wibben 2014, Freedman 2006). Flera av narrativen utmålar flexibilitet som en viktig faktor vilket även tidigare forskare har lyft fram som en väsentlig del för att nå framgång i operativ logistik (Caron 2023, Skoglund et al. 2022). Thomsson förutspådde vilken avgörande roll beredskap- och förhandslagring skulle ha för dagens konflikter (Thomsson 1991) vilket även blir allt tydligare i narrativen desto mer samtida policydokumenten är. Däremot så tar det tid och kraft att uppnå de mål som narrativen förmedlar i de olika policydokumenten. Resultatet av analysen pekar på att de narrativ som förmedlas inte alltid är i samstämmighet med varandra och att de uppsatta målen inte alltid är realistiskt genomförbara då nödvändiga beslut inte är fattade vilket gör att turbulensen hos både personal och organisation ökar.

Uppsatsens resultat, analys och resonemang kan användas internt i FM när nya policydokument, framförallt inom logistik, ska tas fram.

Litteratur och referensförteckning

Boréus, K & Kohl, S. (2018). Innehållsanalys. I G, Bergström., & K, Boréus. (Red.) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. (s.45-86). Lund. Studentlitteratur.

Brabham, J. A. (1994) Operational logistics: Defining the art of the possible. *Marine Corps Gazette*. 78 (4), s.26–31.

Bryman, A. & Nilsson, B. (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3. Stockholm: Liber.

Caron, J.-F. (2023) Russia's Iron Horse and Its Logistics Limitations in the Ukrainian War. *The Journal of Slavic military studies*. [Online] 36 (3), s.294–302.

Denscombe, M. (2016) *Forskningshandboken : för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 3., rev. och uppdaterade uppl. Lund: Studentlitteratur.

Drake, P. & Heath, L. (2011) Thinking about ethical considerations, in *Practitioner Research at Doctoral Level*. [Online]. United Kingdom: Routledge. s.57–68.

Esaiasson, P. et al. (2017) *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan. Stockholm: Wolters Kluwer.

Freedman, L. (2006) Networks, culture and narratives. *Adelphi papers*. [Online] 45 (379), 11–26.

Försvarsdepartementet. (2020). *Totalförsvaret 2021–2025* (Regeringens proposition 2020/21:30). Stockholm: Regeringskansliet.
<https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/forsvarsdepartementet/forsvarsp/roposition-2021-2025/totalforsvaret-2021-2025-prop.-20202130.pdf>

Försvarsmakten (2018) FM2017-11490:26. *Fördjupad redovisning av organisatoriska förändringar*. Underbilaga 1.2

Försvarmakten (2020). *Doktrin för Gemensamma operationer 2020*. Stockholm: Högkvarteret.

Försvarmakten (2021). FM2021-4071:1 *Försvarmaktens Logistikkoncept*. Stockholm: Högkvarteret.

Försvarmakten (2022a). FM2021-9803:2 *Logistikutvecklingsplan 2022*. Stockholm: Högkvarteret.

Försvarmakten (2022b). FM2022-19979:15 *FM Perspektivstudie 2022*. Stockholm: Högkvarteret.

Försvarmakten (2023a). *Doktrintillägg Logistik 2023*. Stockholm: Högkvarteret.

Försvarmakten (2023b) FM2023-23092:14. *Försvarmaktens reviderade underlag inför kommande försvarsbeslut*. Stockholm: Högkvarteret.

Försvarmakten (2023c) *Erfarenhetsrapportering Logistik Aurora 23*. 2023-06-16

Försvarmakten (2023d) FM2023-2379:9. *FM lärdomar ifrån kriget i Ukraina*. Stockholm: Högkvarteret

Johansson, A. (2005). *Narrativ teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Jones, M. D. & Radaelli, C. M. (2015) The Narrative Policy Framework: child or monster? *Critical policy studies*. [Online] 9 (3), s.339–355.

Kress, M. (2016). *Operational Logistics: The Art and Science of Sustaining Military Operations*. Cham: Springer International Publishing.

Lawniczak, B. A. (2023) The Narrative Policy Framework in Military Planning. *Joint Force Quarterly: JFQ*. (108), s.21–28.

Robertson, A. (2018). Narrativanalys. I G, Bergström., & K, Boréus. (Red.) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. (s.219–261). Lund. Studentlitteratur.

Schlauffer, C. et al. (2022) The Narrative Policy Framework: A Traveler's Guide to Policy Stories. *Politische Vierteljahresschrift*. [Online] 63 (2), s.249–273.

Shanahan, E. A. et al. (2018) How to conduct a Narrative Policy Framework study. *The Social science journal (Fort Collins)*. [Online] 55 (3), s.332–345.

Skoglund, P. et al. (2022) Russian Logistics in the Ukrainian War: Can Operational Failures be Attributed to logistics? *Scandinavian Journal of Military Studies*. [Online] 5 (1), s.99–110.

Somers, M. R. (1994) The Narrative Constitution of Identity: A Relational and Network Approach. *Theory and society*. [Online] 23 (5), s.605–649.

SOU 2016:88, *Logistik För Högre Försvarsberedskap*.

Thompson, J. (1991) *The lifeblood of war: logistics in armed conflict*. Oxford: Brassey's UK.

Van Creveld, M. (2004) *Supplying war: logistics from Wallenstein to Patton*. 2. ed. Cambridge; Cambridge University Press.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet
<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>

Wibben, Annick T.R. (2014) On Narrative, Metaphor and the Politics of Security. I *Warring with Words*. Michael Hanne, William D. Crano, och Jeffery Scott Mio (red), s.118-136. Psychology Press.